

Sooline ja lähisuhtevägivald

Teadlikkus abi saamise võimalustest

Kadri Soo
2013 Tartu

Sissejuhatus

Käesolev raport käsitleb Eesti elanike teadlikkust abi saamise võimalustest vägivalda korral. Raport tutvustab 2013. aastal MTÜ Eesti Varjupaikade Liidu poolt korraldatud uuringu tulemusi. Uuring on osa Norra finantsmehhanismist 2009-2014 rahastatud eeldefineeritud projekti "Developing services for victims of domestic violence, strengthening co-operation between different institutions and raising awareness among victims and the general public" tegevustest. Täpsemalt on uuringu eesmärk välja selgitada Eesti inimeste teadlikkus abi saamise võimalustest soolise ja lähisuhtevägivalda korral ning nende hoiakud naiste varjupaikade ja nõustamisliini 1492 tegevusesse.

Perevägivaldaks (käesolevas raportis nimetatud lähisuhtevägivaldaks) peetakse vastavalt Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioonile¹ igasuguseid füüsilise, seksuaalse ja psühholoogilise vägivalla akte, mis leiavad aset perekonnas või koduseinte vahel või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel, sõltumata sellest, kas vägivallatseja elab või on elanud koos ohvriga samas elukohas. Perevägivald võib olla suunatud ka laste või vanemate vastu ning selle all võivad kannatada nii naised kui ka mehed.

Sooline vägivald on vägivallaakt, mis on suunatud isiku vastu tema soo tõttu või mõjutab ebaproportsionaalselt teatud soost (naised) isikuid. Soolist vägivalda peetakse inimõiguste rikkumiseks ja diskrimineerimise vormiks. See hõlmab lisaks vägivallale lähisuhetes ka seksuaalvägivalda (sh vägistamine, ahistamine), inimkaubandust, prostitutsiooni ning mitmesuguseid kahjulikke traditsioonilisi praktikaid, nagu sundabielud, naiste suguelundite moonutamine, „au“ nimel toime pandud mõrvad. Antud uuringus käsitletakse peamiselt abi saamist lähisuhtevägivalda korral.

Raporti autor tänab abi ja kasulike nõuannete eest MTÜ Eesti Naiste Varjupaikade Liidu juhatajat Eha Reitelmanni ning EV Sotsiaalministeeriumi soolise võrdõiguslikkuse osakonna peaspetsialisti Helen Sööli.

¹ Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooniga saab tutvuda siit: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Estonian.pdf>

1. Metoodika

Uuring viidi läbi 2013. aasta augustis Turu-uuringute aktsiaseltsi poolt. Küsitlus toimus omnibuss-uuringuna silmast-silma struktureeritud intervjuu meetodil. Uuringu üldkogumi moodustasid 15 kuni 74-aastased tavaleibkonda kuuluvad inimesed. Uuringufirma küsitlejad viisid läbi intervjuu valimisse sattunud inimeste kodus. Intervjuud toimusid eesti ja vene keeles.

Üleriigilise esindusliku juhuvalimi suuruseks oli ette nähtud 1000 inimest. Täidetud omnibuss-uuringu ankeete oli kokku 1002, neist üks osutus vähe kvaliteetselt täidetuks. Seega on lõplik valim 1001 indiviidi. Kuna täielikult representatiivset valimit on juhuvaliku rakse saada, siis on esinduslikkuse tagamiseks andmeid kaalutud soo, rahvuse, vanusrühmade, regiooni ja asulatüübi järgi, võttes aluseks 2011. aasta rahvaloenduse andmed. Ülevaate valimi sotsiaaldemograafilisest struktuurist koos kaalutud ja kaalumata andmetega annab tabel 1.

Andmeid analüüsiti andmetötluspaketiga SPSS. Aruande koostamisel analüüsiti tulemusi järgmistes lõigetes.

- Sugu: mees, naine.
- Rahvus: eestlane, muu rahvus.
- Vanus: a) 15-29, 30-49, 50-74; b) 15-24, 25-34, 35-49, 50-64, 65-74.
- Haridustase: alla keskhariduse (st alg-, põhihariduse või kutseharidusega ilma keskhariduseta), kesk- või keskeriharidus, kõrgharidus.
- Leibkonna koosseis: alaealiste lastega leibkond, alaealiste lasteta mitmeliikmeline leibkond, üksikisiku leibkond.
- Sotsiaalne staatus: töötav, õppur (sh õpilane, üliõpilane), pensionär, mittetöötav (sh töövõimetuspensionär, lapsepuhkusel olija, kodune või muul põhjusel mittetöötav).
- Isiklik keskmine netosissetulek kuus: sissetulek puudub, kuni 300 eurot, 301-500 eurot, 501-800 eurot, üle 800 euro. Vastamisest keeldujad on antud tunnuse puhul analüüsist välja jäetud.
- Asulatüüp: Tallinn, suurlinn (sh Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve), maakonnakeskus, muu linn ja alev, alevik ja küla.
- Regioon: Põhja-Eesti (Tallinnata), Ida-Virumaa, Lääne-Eesti, Kesk-Eesti, Lõuna-Eesti.

Kuna tegelik perekonnaseis ei osutunud ühegi uuritava tunnuse puhul statistiliselt oluliseks teguriks, siis on see tulemuste esitamisel välja jäetud.

Tabel 1. Valimi sotsiaaldemograafiline struktuur (%; n=1001)

		Kaalutud osakaal	Kaalutud arv	Kaalumata arv
Sugu	Mees	47	474	409
	Naine	53	527	592
Rahvus	Eestlane	68	678	736
	Muu rahvus	32	323	265
Vanus	15-19	7	74	61
	20-29	19	186	163
	30-39	18	176	158
	40-49	18	179	165
	50-59	20	203	237
	60-74	18	183	217
Haridustase	Alla keskhariduse	20	200	190
	Kesk- või keskeriharidus	61	614	616
	Kõrgharidus	19	186	195
Leibkonna koosseis	Alaealiste lastega leibkond	36	361	327
	Alaealiste lasteta leibkond	42	417	425
	Üksikisiku leibkond	22	223	249
Tegelik perekonnaseis	Abielus, vabas kooselus	57	566	554
	Lahutatud, eraldi elav, lesk	19	188	221
	Vallaline	25	247	226
Sotsiaalne staatus	Töötav	60	604	601
	Õppur	8	84	70
	Pensionär	20	199	226
	Mittetöötav	11	114	104
Asulatüüp	Tallinn	31	311	310
	Suurlinn	19	188	199
	Maakonnakeskus	8	84	90
	Muu linn, alev	10	103	99
	Alevik, küla	31	315	303
Regioon	Põhja-Eesti (Tallinnata)	24	167	161
	Ida-Virumaa	17	116	120
	Lääne-Eesti	16	112	110
	Kesk-Eesti	11	74	70
	Lõuna-Eesti	32	221	230

2. Teadlikkus naiste varjupaikadest ja tugitelefoni 1492

Järgnevalt käsitletakse Eesti elanike teadlikkust naiste varjupaikade ja vägivalda kogenud naistele mõeldud tugitelefoni 1492 olemasolust. Samuti uuritakse inimeste arvamusi selle kohta, millist abi pakutakse varjupaikades ja tugitelefoni poolt.

2.1 Teadlikkus naiste varjupaikade olemasolust ja seal pakutavatest teenustest

Suurem osa (69%; joonisel 1 kaks esimest skaalapunkti) 15-74-aastastest on kuulnud naiste varjupaikade olemasolust. Enam kui viiendik ka teab, millist abi võib sealt saada. 42% vastajatest teab varjupaikade tegutsemisest, kuid ei ole eriti kursis, milliseid teenuseid seal pakutakse. Umbes iga kümnes uuritav ei ole kuulnud varjupaikadest, kuid sooviks neist rohkem teada saada. 22% nendib, et ta ei tea varjupaikadest midagi ega huvitu ka neist.

Vastajate teadlikkus varjupaikadest erineb oluliselt kõikide joonisel 1 esitatud sotsiaaldemograafiliste tunnuste järgi. Üldiselt on varjupaikadest teadlikumad eestlased (79%) kui muust rahvusest vastajad (48%). Kõige rohkem on varjupaikade olemasolust teadvaid isikuid eesti rahvusest naiste seas (87%), neile järgnevad eesti mehed (72%). Eesti naised on ka eesti meestega võrreldes enam teadlikud varjupaikades pakutud teenustest. Muust rahvusest meeste ja naiste teadlikkus varjupaikadest erineb märgatavalt enam kui eesti rahvusest meeste ja naiste oma. Kui vähemusrahvusest naistest teab 59% varjupaikade olemasolust, siis meeste seas on vastav näitaja 34%. Pealegi on vähemusrahvusest naiste seas umbes kaks korda rohkem neid, kes teavad kindlalt, mis abi varjupaigast saab. Muust rahvusest vastajad soovivad eestlastest enam teada saada varjupaikade tegevusest (15%). Samas veidi rohkem kui pooled vähemusrahvusest mehed ei tunne mingit huvi naiste varjupaikade tegevuse vastu.

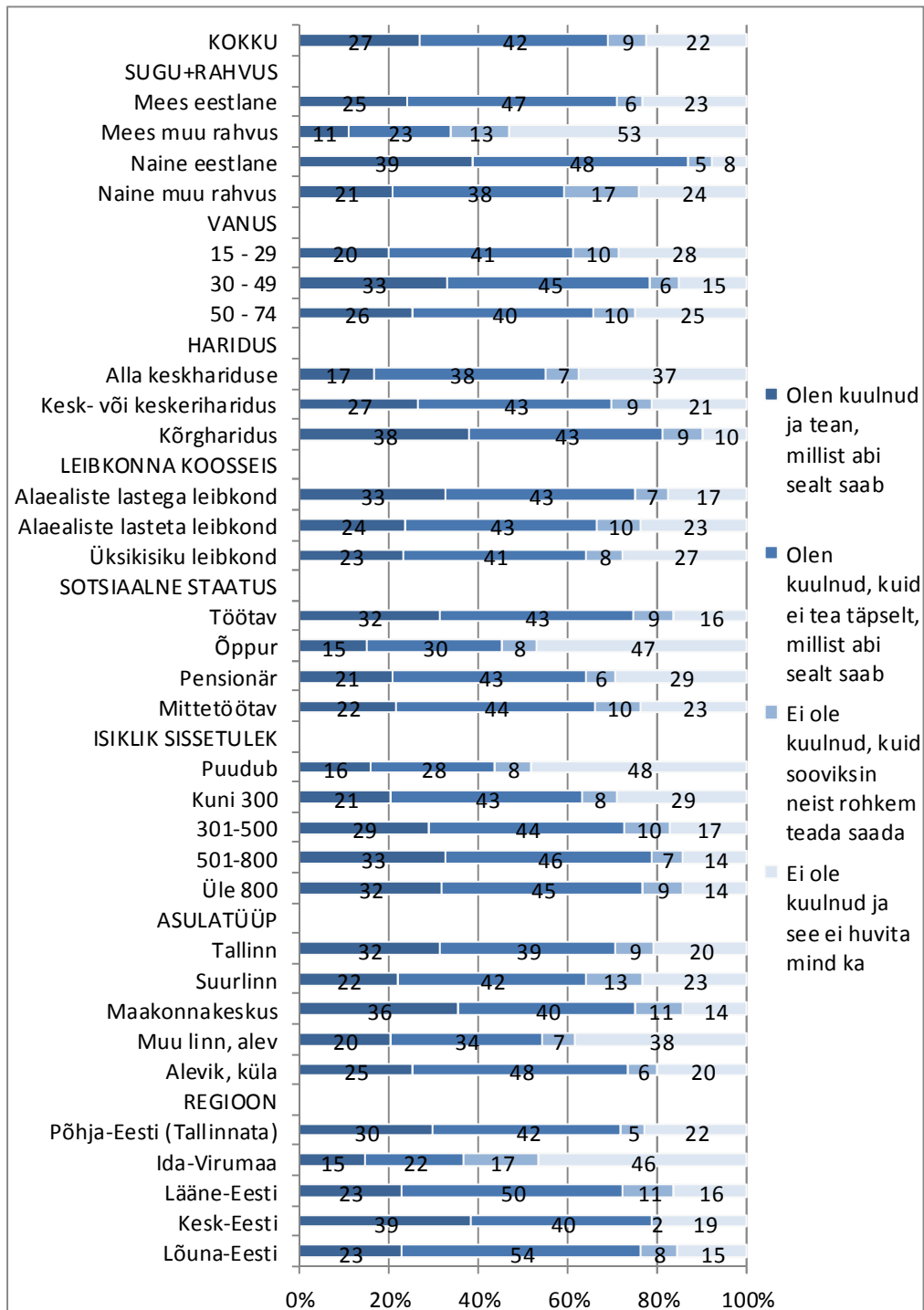
Vanusegrupe omavahel võrreldes selgub, et 30-49-aastaste seas (78%) on oluliselt rohkem varjupaikade olemasolust teadlikke inimesi kui üle 50-aastaste (66%) ja 15-29-aastaste seas (61%). Ka on keskmise vanuserühma hulgas enim neid, kes on kursis varjupaiga poolt pakutud teenustest. Nooremaste ja vanemaste vanuserühma kuuluvad vastajad on aga sagedamini väitnud, et ei tea varjupaiga tegevusest ja ei tunne selle vastu ka huvi.

Vastajate hariduse puhul ilmneb selge trend – mida kõrgem on haridustase, seda enam ollakse teadlik varjupaikade olemasolust ning seal pakutavatest teenustest. Näiteks kui 81% kõrgharidusega respondentidest on kuulnud varjupaikadest, siis keskkhariduseta vastajatest on neid 55%. Ka on kõrgharidusega uuritavate hulgas kaks korda rohkem varjupaiga poolt pakutavast abist teadlikke inimesi kui kuni põhiharidusega inimeste seas.

Alaealiste lastega leibkonnas elavad vastajad eristuvad alaealiste lasteta ning üksikisiku leibkonnas elavatest inimestest, kuna nende seas on rohkem varjupaikade olemasolust ning sealt saadavast abist teadlikke inimesi. Vastajate sotsiaalse staatuse põhjal võib öelda, et töötajate hulgas on kõige rohkem ning õpilaste ja üliõpilaste seas kõige vähem varjupaikade tegutsemisest ning sealt saadavast abist teadlikke vastajaid. Varjupaikade tegutsemisest ja nende poolt pakutavatest teenustest on teadlikumad suurema sissetulekuga inimesed. Umbes kolm neljandikku vastajatest, kelle sissetulek

on suurem kui 300 eurot, teavad varjupaikade olemasolust. Sama näitaja sissetulekuta inimeste seas on 44%.

Joonis 1. Vastaja teadlikkus naiste varjupaikade olemasolust Eestis (n=1001)

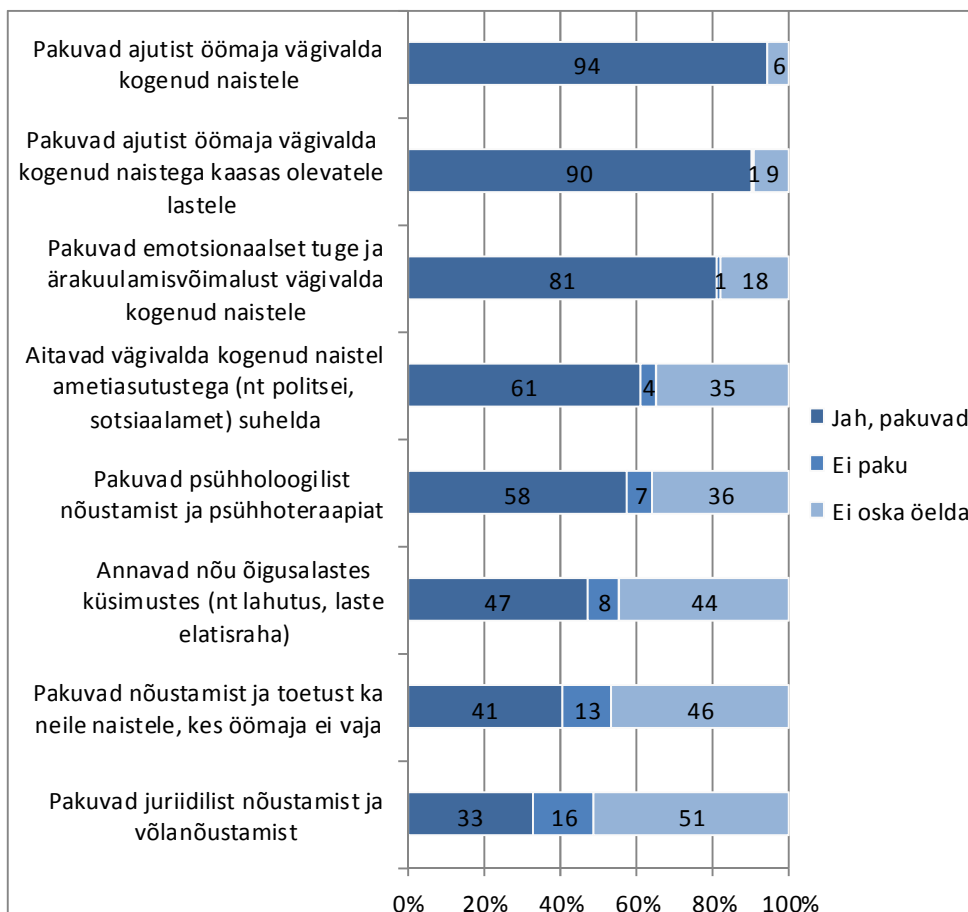

Analüüsidest tulemusi asulatüübi järgi, selgub, et Tallinnas, maakonnakeskuses ning külas või alevikus elavate vastajate seas on kõige rohkem varjupaikade olemasolust teadlikke inimesi (71-76%). Varjupaikadest saadavast abist teadlikke on enim aga Tallinnas ja maakonnakeskuses elavate

vastajate seas. Seevastu on väikelinnades ning alevis elavad uuritavad kõige vähem kursis varjupaikade olemasoluga (54%). Eesti piirkondadest eristub Ida-Virumaa (37%), kus on ülejäänud Eesti regioonidega (72-79%) võrreldes tunduvalt vähem naiste varjupaikade olemasolust teadlikke inimesi. Ida-Virumaal on ka vähem inimesi, kes teavad, mis abi varjupaikadest saab. Tähelepanuväärne on ka see, idavirumaalaste hulgas on ligi kolm korda enam neid, kes ei tunne varjupaikade tegevuse vastu mingit huvi.

Naiste varjupaikade olemasolust teadlikel vastajatel paluti märkida, millist abi nende arvates varjupaikades pakutakse. Peaaegu kõik uuritavad teadsid, et varjupaigas pakutakse ajutist öömaja vägivalda kogenud naistele (94%; joonis 2) ja nendega kaasas olevatele lastele (90%). 81% uuringus osalenutest arvas, et varjupaigatöötajad pakuvad kannatanule emotsionaalset tuge ning võimalust olla ärakuulatud. Umbes 60% varjupaigast kuulnud respondentidest arvas, et seal aidatakse kannatanutel suhelda ametiasutustega (näiteks politsei ja sotsiaalamet) ning pakutakse psühholoogilist nõustamist ja psühhoteeraapiat. Samas mõni protsent vastajatest väitis, et märgitud teenuseid varjupaigad ei osuta. Veidi alla poole uuritavatest teadis, et varjupaigast on võimalik saada nõu õiguslastes küsimustes ning abi antakse ka neile, kes öömaja ei vaja. Kolmandik märkis, et varjupaikade kaudu on võimalik saada juriidilist nõustamist ja võlanõustamist. 16% aga arvas, et viimatimärgitud teenust varjupaigast ei saa.

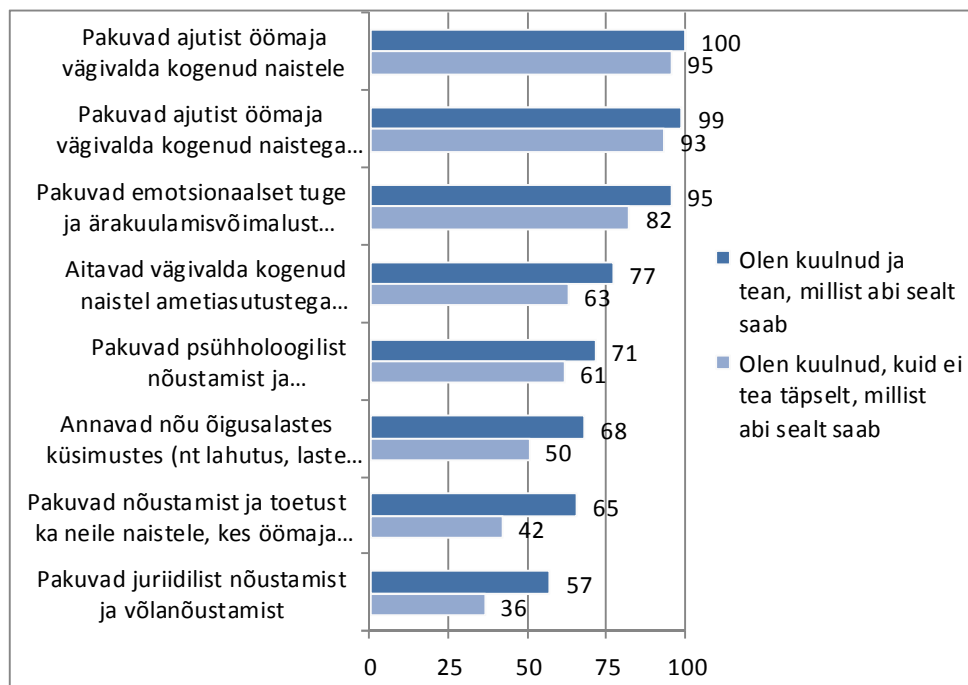
Joonis 2. Naiste varjupaikades pakutav abi varjupaikadest kuulnud vastajate arvates (n=693)

Joonisel 3 kõrvutatakse end varjupaiga teenustest teadlikuks pidavate ning mitte väga kursis olevate vastajate arvamusi. Selgub, et iga teenuseliigi puhul on enda hinnangul teadlike vastajate osakaalud

kõrgemad kui vähemteadlike vastajate omad. Vägivalda kogenud naisele ja temaga kaasas olevale lapsele majutusteenuse pakkumise puhul ei erine kahte tüüpi vastajate arvamused eriti, kuid õiguslastes küsimustes informeerimise, juriidilise nõustamise ning öömaja mittevajavatele naistele nõustamise pakkumise puhul on erinevused suuremad. Nimelt on varjupaigateenustest teadlikud uuritavad vähemteadlikega võrreldes enam vastanud, et mainitud abi on võimalik varjupaigast saada. Sellegipoolest on märkimisväärselt suur nende vastajate osakaal (isegi end teadlikuks pidavate vastajate seas), kes ei oska öelda, kas varjupaikades pakutakse psühholoogilist ja õiguslast nõustamist, nõu õiguslastes küsimustes, abi ametiasutustega suhtlemisel ning toetust majutusteenust mittevajavatele naistele.

Joonis 3. Varjupaikades pakutav abi varjupaikadest ja nende teenustest teadlike ning varjupaikadest kuulnud, ent teenustest väheteadlike vastajate arvates (osakaalud, n=693; ainult „jah pakutakse“ vastusevariant)

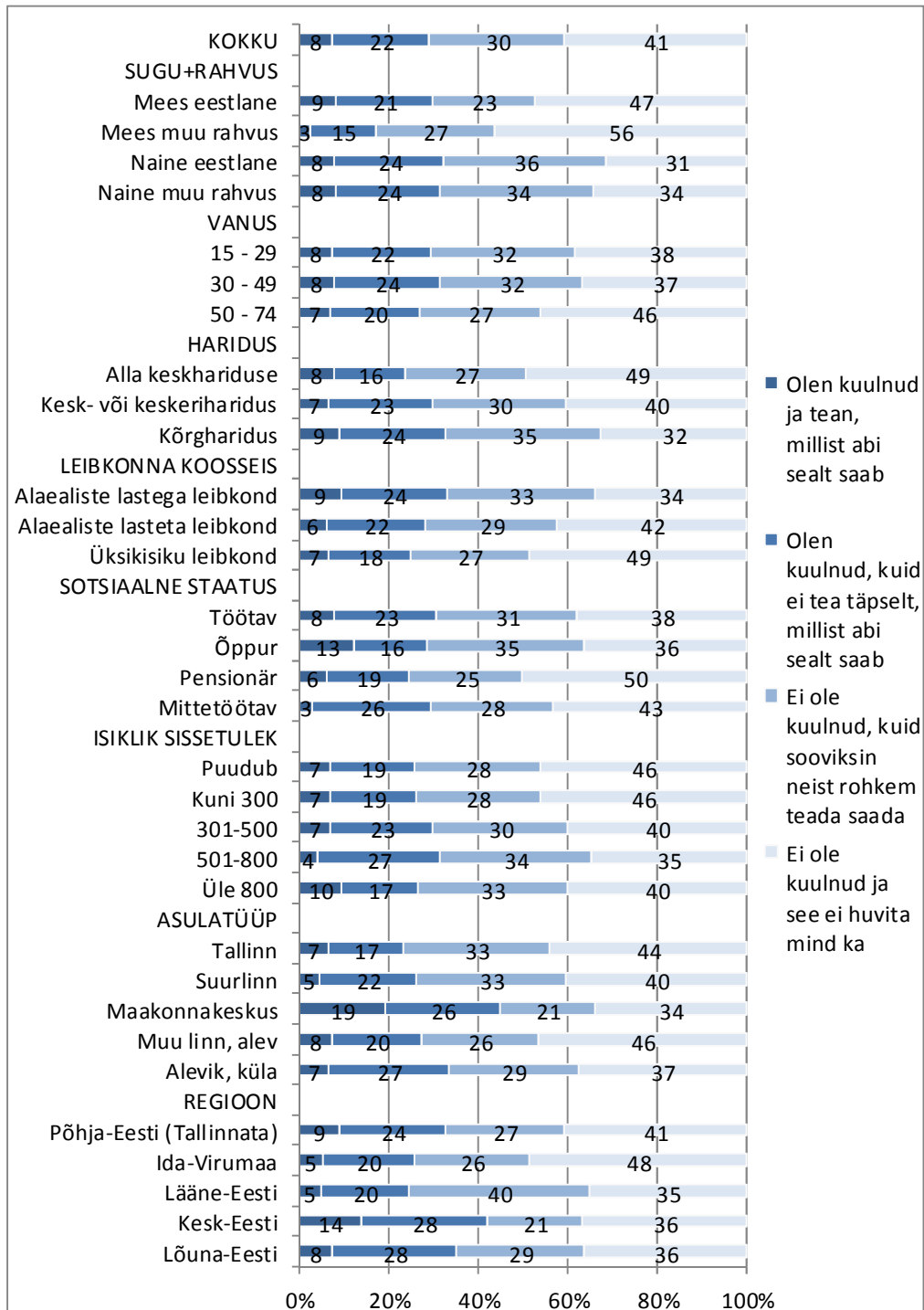
2.2 Teadlikkus tugitelefoni 1492 tegutsemisest ja selle poolt pakutavatest teenustest

Vägivalda kogenud naistele suunatud tugitelefoni on inimesed oluliselt vähem kuulnud kui naiste varjupaikadest. 30% uuringus osalenutest on enda hinnangul teadlik sellise nõustamisliini olemasolust, kuid üksnes 8% on kursis seal pakutavate teenustega (joonis 4). 22% küll teab, et nõustamisliin tegutseb, ent ei tea täpselt, millist abi sealt saab. Ligi kolmandik vastajatest ei ole tugitelefoni kuulnud, kuid sooviks selle kohta informatsiooni saada.

Eesti naiste ja meeste ning muust rahvusest naiste hulgas on enam-vähem ühepalju tugitelefoni tegutsemisest ning selle poolt pakutavatest teenustest teadvaid inimesi (30-32%). Sarnaselt naiste

varjupaikadele on ka tugitelefoni puhul muust rahvusest meeste teadlikkus kõige madalam – telefoniliinist teadvaid vastajaid on 18%. Naiste seas hoolimata rahvusest on rohkem neid, kes küll ei ole kuulnud nõustamisliinist, kuid soovib sellest rohkem teada saada. Mehed seevastu on märkinud naistega võrreldes sagedamini, et tugitelefoni tegevus neid ei huvita.

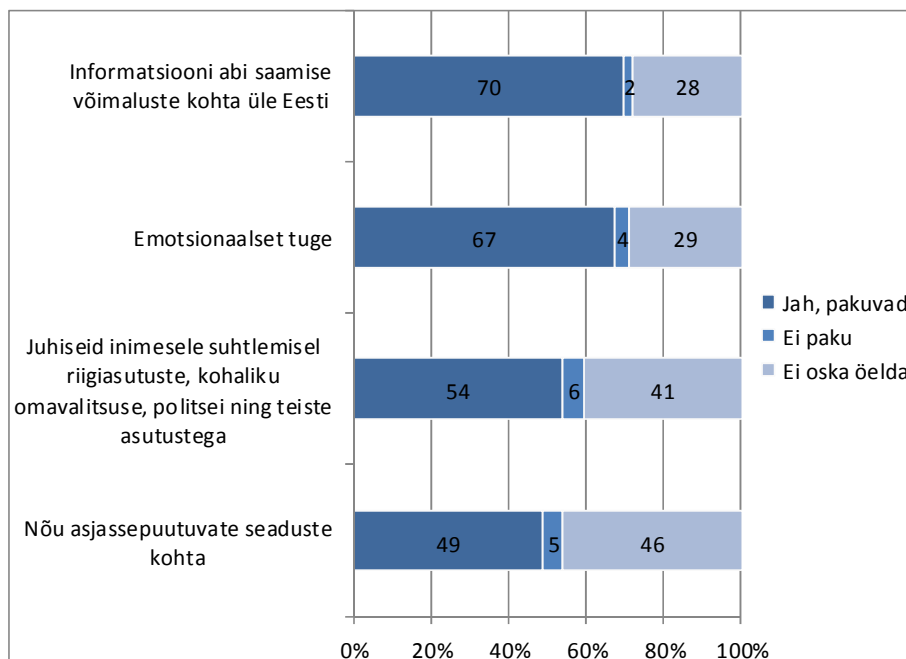
Joonis 4. Vastaja teadlikkus tugitelefonist 1492 vägivalda kogenud naistele Eestis (n=1001)

Analüüsidest teisi sotsiaaldemograafilisi taustatunnuseid ilmneb, et vägivalda kogenud naiste tugitelefoni olemasolust teadlikke vastajaid on rohkem kõrgema hariduse ja alaealiste lastega inimeste hulgas kui madalama haridusega ja lasteta või üksinda elavate inimeste seas. Samuti teavad telefoniliini tegutsemisest enam töötavad, mittetöötavad ning õppivad vastajad, vähem aga pensionärid. Maakonnakeskustes ning Kesk- ja Lõuna-Eestis elavate inimeste seas on kõige rohkem nõustamisliinist teadlikke inimesi, kõige vähem on neid aga Tallinnas, Ida-Virumaal ja Lääne-Eestis. Vastajate hinnangud ei erine oluliselt vanusrühmade ja sissetulekugruppide lõikes.

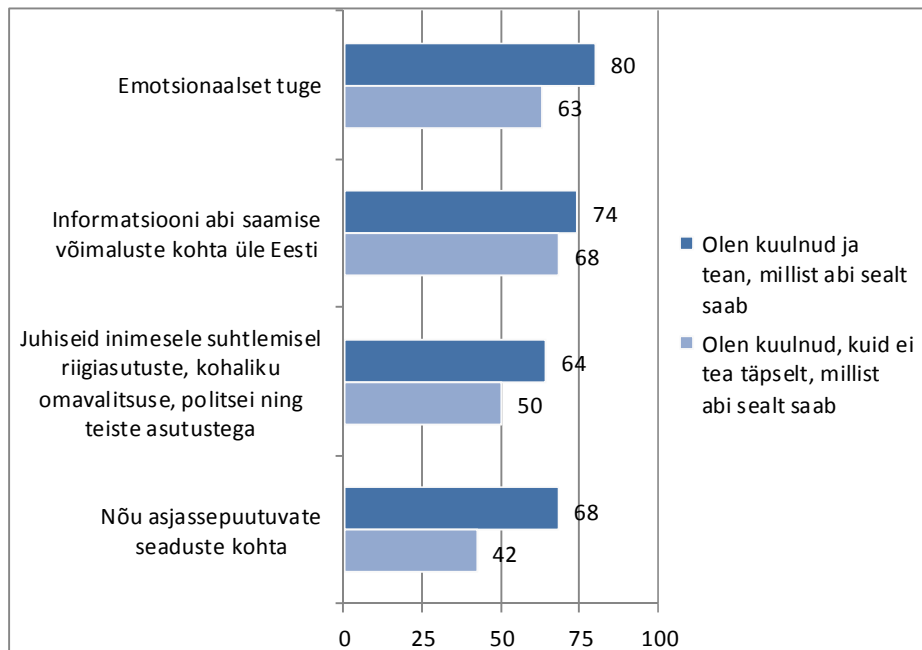
Suur osa tugitelefoni kuulnud vastajatest arvab, et telefoniliinilt saab informatsiooni abi saamise võimaluste kohta (70%) ning lisaks veel emotsionaalset tuge (67%; joonist 5). Umbes pooled uuritavad märkisid, et telefoniliinilt pakutakse ka infot seaduste ja regulatsioonide kohta ning juhiseid, kuidas suhelda erinevate asutuste ja organisatsioonidega. 80% tugitelefoni kuulnud inimestest on vastanud vähemalt ühe joonisel 5 kajastatud teenuse puhul, et seda pakutakse. Üks viiendik tugitelefoni olemasolust teadlikest inimestest ei tea üldse, kas nimetatud teenuseid pakutakse, või nad arvavad, et seda ei tehta.

Joonis 5. Tugitelefoni 1492 poolt pakutav abi tugitelefoni teadlike vastajate arvates (n=294)

Teadlikkus tugitelefoni teenuste saadavusest erineb vastavalt sellele, kui teadlikuks uuritav end peab (joonis 6). End teadlikuks hindavad vastajad on väheteadlike uuritavatega võrreldes märkinud iga teenuseliigi puhul oluliselt sagedamini, et seda teenust pakutakse. Ent samas on ka tugitelefoni kuulnud ja teenustest teadlike vastajate hulgas neid (12%), kes ühegi teenuseliigi puhul ei oska öelda, kas seda tugiliinilt saab. Väheteadlike seas on vastav osakaal 23%.

Joonis 6. Tugitelefoni 1492 poolt pakutav abi tugitelefoniist ja selle teenustest teadlike ning tugitelefoniist kuulnud, ent teenustest väheteadlike vastajate arvates (osakaalud; n=294; ainult „jah pakutakse“ vastusevariant)

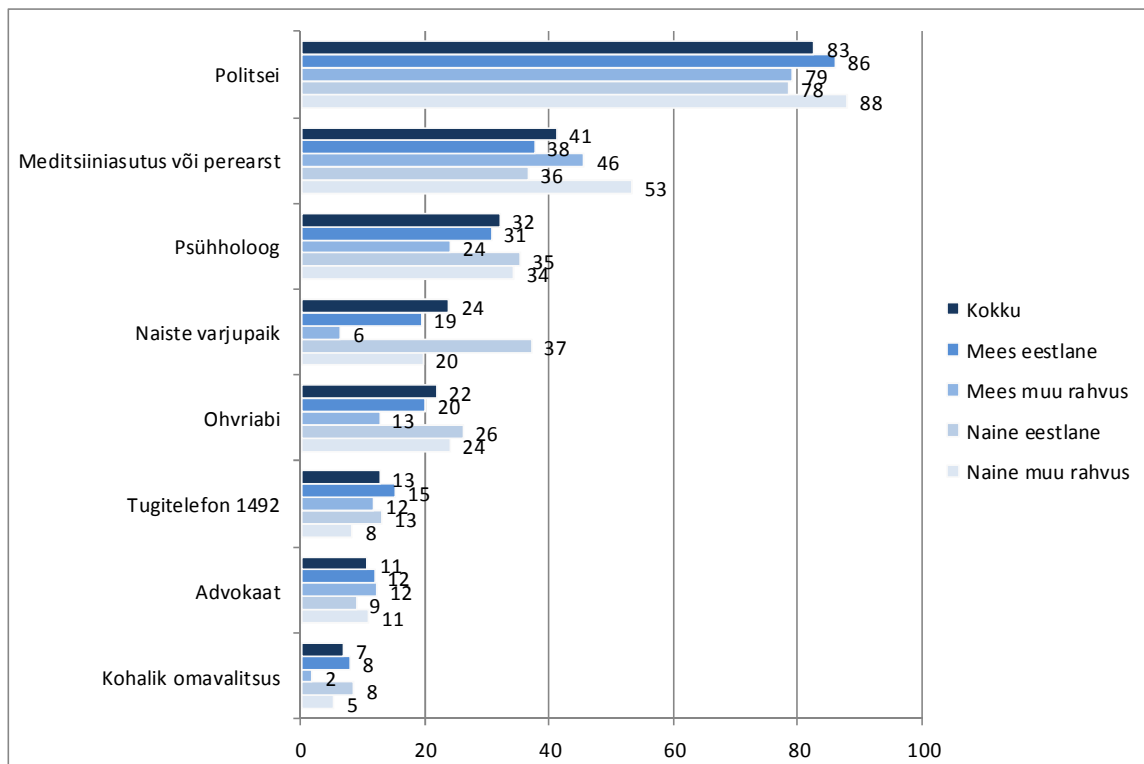

3. Soovitavad abiandvad spetsialistid vägivaldujuttumi korral

Vastajatel paluti märkida kolm olulisemat asutust, organisatsiooni või spetsialisti, kelle poole nad soovitsid pöörduda oma sõbral või töökaaslasel, kes on kogenud vägivalda. Jooniselt 7 nähtub, et enim soovitakse tuttavatel pöörduda politseisse (83%). 41% vastajatest leiab, et vägivalda korral tuleb minna arsti juurde, ning iga kolmas arvab, et tema sõber või tuttav peaks paluma psühholoogi abi. Umbes iga neljas uuritav on valinud naiste varjupaiga kolme olulisema abi pakkuva organisatsiooni hulka, 22% uuritavatest aga soovib pöörduda ohvriabisse. Üsna vähe vastajaid nimetas võimalust pöörduda advokaadi, vägivalda kogenud naiste tugitelefoni ning kohaliku omavalitsuse poole.

Tulemustest ilmnevad teatud soolised ja rahvuslised erinevused. Eriti silmatorkavad on erinevused naiste varjupaiga, meditsiinasutuse, ohvriabi ja psühholoogi variantide puhul. Varjupaiga on kolme olulisema abiandva instantsi hulka valinud kõige rohkem eestlannad (37%). Neile järgnevad eesti mehed ja muust rahvusest naised, kellest umbes iga viies on valinud vastava variandi. Vähemusrahvusest meeste hulgas on varjupaiga poole pöörduda soovitajaid kõige vähem (6%).

Joonis 7. Ametiasutused ja spetsialistid, kelle poole vastaja soovits pöörduda vägivalda kogenud sõbral või töökaaslasel, soo ja rahvuse järgi (kolm olulisemat valikut; %; n = 1001)

Naised soovitsid meestega võrreldes enam oma tuttavatel psühholoogi ja ohvriabitöötaja konsultatsiooni/nõustamist. Tähelepanuväärne on see, et eesti ja muust rahvusest naiste vastustes

olulisi erinevusi ei ole, kuid eesti ja muust rahvusest meeste hinnangud erinevad suuresti. Eesti mehed peavad muust rahvusest meestega võrreldes olulisemaks pöördumist psühholoogi ja ohvriabitöötaja poole. Arsti poole pöördumist eelistavad aga muust rahvusest uuritavad (eelkõige aga naised) märgatavalt enam kui eesti rahvusest vastajad.

3.1 Naiste varjupaiga ja tugitelefoni poole pöördumise soovitamine vägivalda kogenud tuttavale

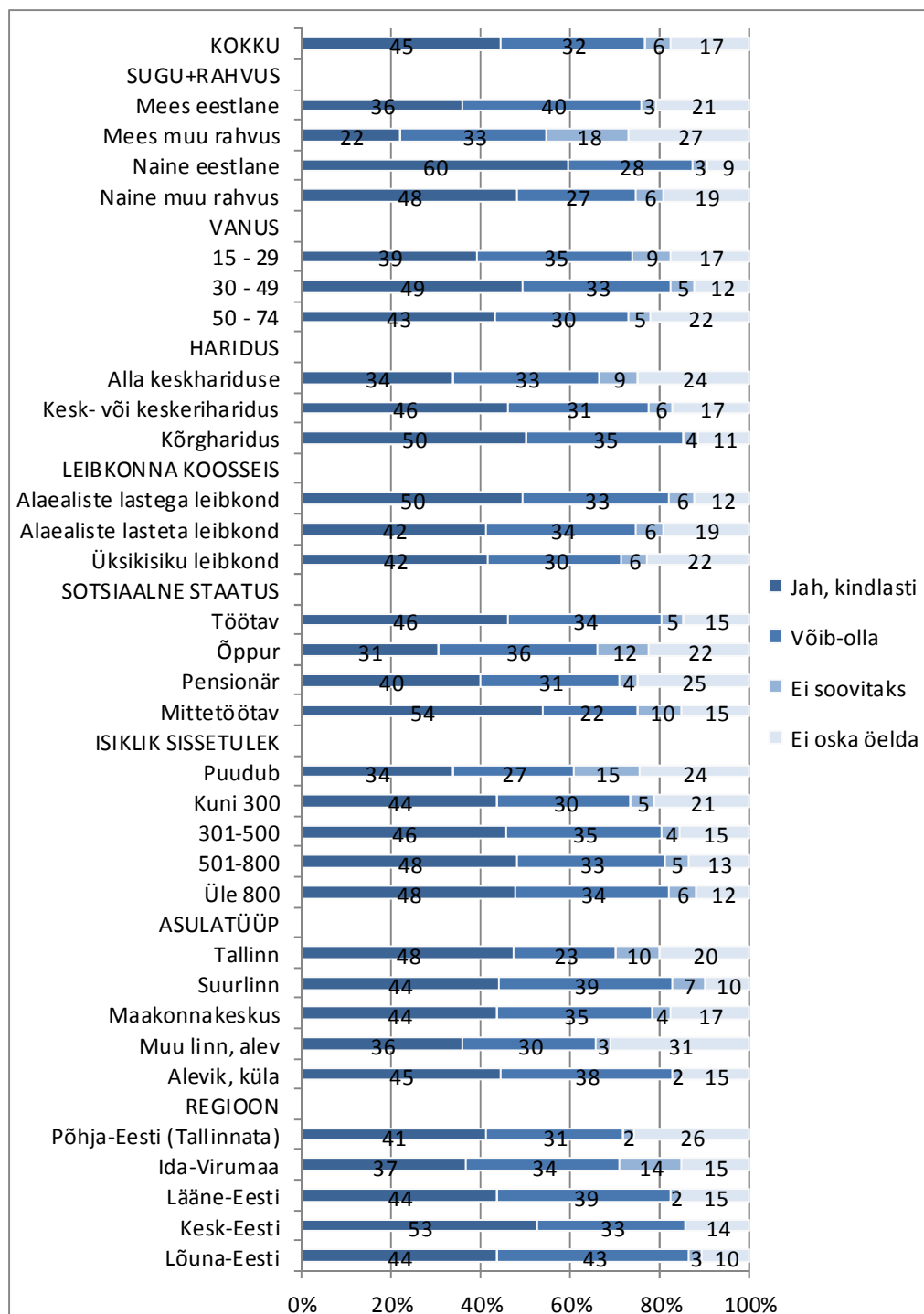
Järgnevalt analüüsitakse lähemalt, kui võrd vastaja soovitaks vägivalda kogenud sõbral või kolleegil minna naiste varjupaika või helistada tugitelefoni 1492. Jooniselt 8 nähtub, et 45% kõikidest uuringus osalenutest soovitaks tuttavale vägivaldaohvrile kindlasti minna naiste varjupaika. Kolmandik ei ole selles päris kindel, kas ta soovitaks valides vastusevariandi „võib-olla“. 6% aga ei soovita vägivalda kogenud tuttavale varjupaika pöördumist. Tähelepanuväärne on see, et üsna paljud (17%) uuritavad ei oska antud küsimuses seisukohta võtta.

Kõige enam soovitavad varjupaika pöördumist eestlannad. Enamik neist (88%) soovitaks tuttavale kindlasti või võib-olla minna varjupaika. Sama arvab umbes 75% eesti meestest ja vähemusrahvusest naistest. Samas on eesti ja muust rahvusest naiste hulgas eesti meestega võrreldes oluliselt enam neid, kes soovitaksid kindlasti varjupaika pöörduda. Kõige kõrgem on see näitaja eestlannade seas (60%). Muust rahvusest mehed eristuvad selgelt teistest gruppidest, kuna nende hulgas on kõige vähem neid, kes soovitaks kindlasti varjupaika minna, ning enim neid, kes seda ei soovitaks üldse.

Tulemustest ilmneb veel, et enam soovitavad vägivalda kogenud tuttavale naiste varjupaika pöörduda 30-49-aastased, kõrgema haridusega ja alaealiste lastega inimesed. Varjupaigast abi palumist soovitavad rohkem töötavad ja mittetöötavad vastajad ning vähem õppurid („jah, kindlasti“ ja „võib-olla“ valinute osakaalud vastavalt 80%, 76% ning 67%). Varjupaiga soovitajaid on rohkem ka (kõrgema) sissetulekuga uuritavate hulgas.

Analüüsidest vastuseid asulatüübi ja regiooni järgi, selgub, et maakonnakeskuses, suurlinnas ja külas elavate vastajate seas on rohkem neid, kes saadaksid oma tuttava varjupaika (79-83%). Väikelinnast ja alevist pärit uuritavate hulgas on aga varjupaika pöördumist soovitavaid inimesi kõige vähem (66%). Samas on nende hulgas enim neid, kes ei oska antud küsimusele vastata. Tallinlaste hulgas on teiste rühmadega võrreldes kõige rohkem neid, kes soovitaksid vägivalda kogenud tuttavale kindlasti naiste varjupaika pöörduda (48%) ning samuti ka neid, kes ei soovitakse seda teha (10%). Varjupaigast abi palumist soovitavaid vastajaid on rohkem Lõuna-, Kesk- ja Lääne-Eestis elavate vastajate seas, vähem aga Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal. Idavirumaalaste hulgas on aga teistest piirkondades elavate vastajatega võrreldes enam neid, kes ei soovitaks tuttavale varjupaika minna.

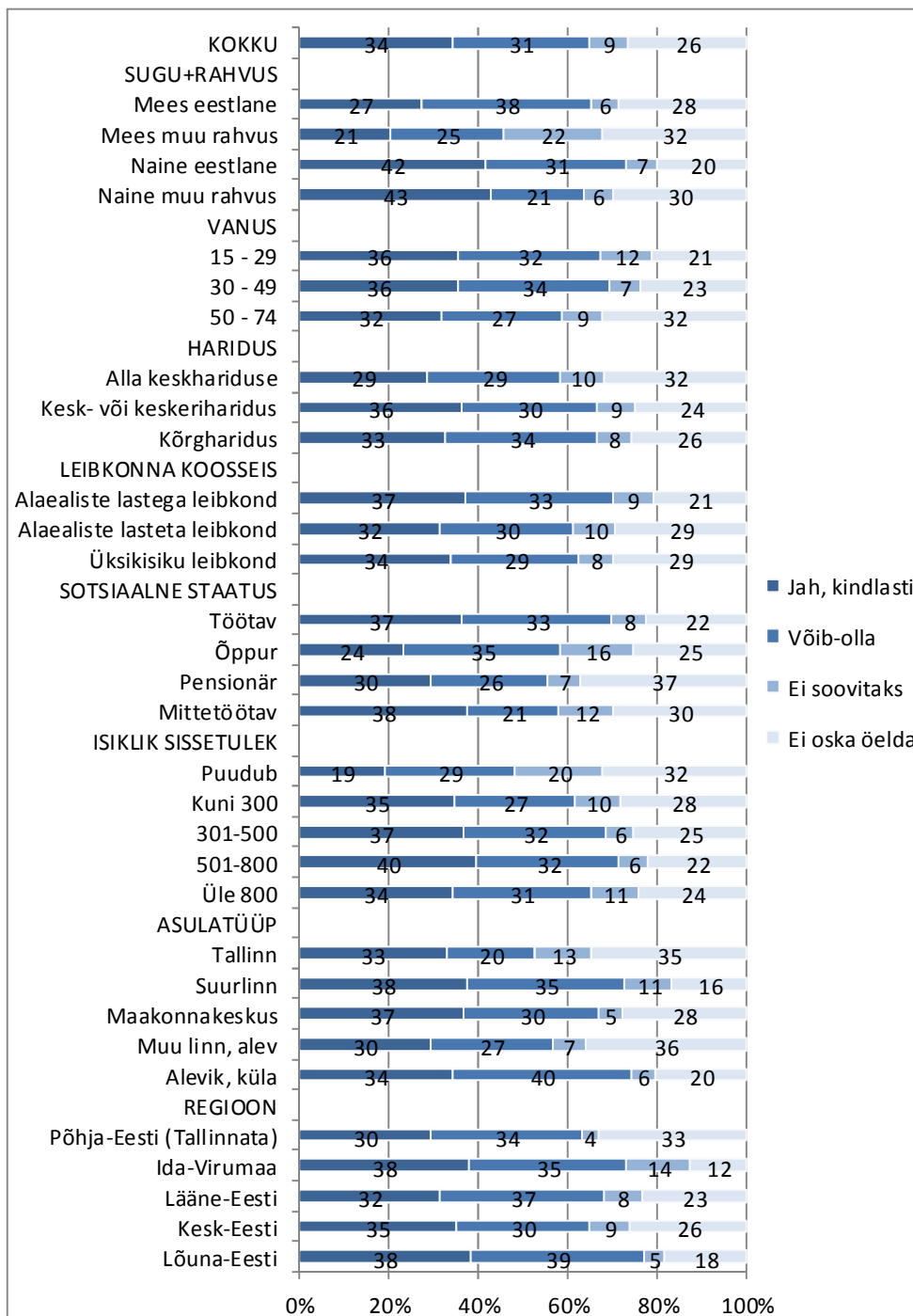
Joonis 8. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitaksite oma sõbrale või töökaaslasel, kes on kogenud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks naiste varjupaiga poole?“ (n=1001)

Inimesi, kes soovitaks tuttavalt pöörduda nõu ja abi saamiseks vägivalda kogenud naiste tugitelefoni poole, ei ole nii palju kui on varjupaika pöörduda soovitajaid. 34% uuritavatest soovitaks tuttavale kindlasti helistada tugitelefoni, 31% teeks seda võib-olla (joonis 9). Ligi iga kümnes vastaja ei annaks sellist nõu oma sõbrale või kolleegile ning iga neljas ei oska vastata.

Tugitefonilt abi palumise soovitamisel esineb üsna sarnane trend soo ja rahvuse järgi nagu varjupaiga poole pöördumise soovitamisel. Eestlannade hulgas on soovitajaid kõige rohkem, neile järgnevad muust rahvusest naised ja eesti mehed. Muust rahvusest meeste seas on tugitefonile helistada soovitajaid kõige vähem, kuid samas arvavad nad kõige enam, et ei soovitaks sõbrale tugiliinile helistamist üldse.

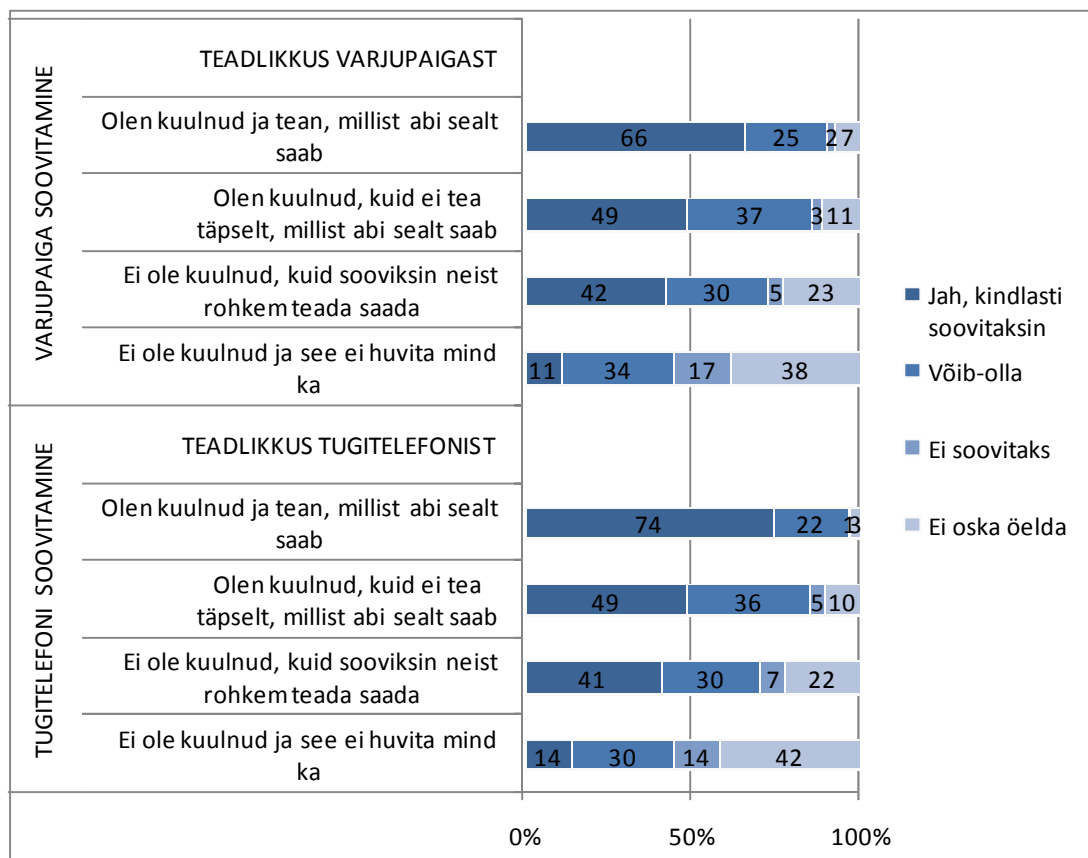
Joonis 9. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitaksite oma sõbrale või töökaaslasele, kes on kogunud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks tugitelefoni 1492 poole?“ (n=1001)

Sõbrale või töökaaslasele soovitaksid tugitelefoni helistada rohkem noorematesse vanuserühmadesse (15-49-aastased) kuuluvad vastajad kui vanemasse rühma kuulujad (50-74-aastased). Sellist nõu annaksid pigem kõrgema haridusega, alaealiste lastega, töötavad ning sissetulekut saavad inimesed. Suurlinnas, alevikus, külas ja maakonnakeskuses elavate uuritavate hulgas on rohkem tugitelefoni poole pöördumist soovitavaid vastajaid kui Tallinnas ja väikelinnas elavate inimeste seas. Regioonidest on kõrgem „jah, kindlasti“ ja „võib-olla“ vastuste osakaal Lõuna-Eesti ja Ida-Virumaa uuritavate seas. Samas on idavirumaalaste hulgas teistega võrreldes enam neid, kes ei soovita tugitelefoni helistada abi ja nõu saamiseks.

Joonis 10 demonstreerib ilmekalt, et parem teadlikkus naiste varjupaikadest ja tugitelefoni suurendab tõenäosust, et inimene soovib neid abi saamise võimalusi oma vägivalda kogenud sõbrale või kolleegile. Näiteks valdav enamik inimestest, kes väidavad, et on varjupaikadest või tugitelefoni kuulnud ja teavad ka seal pakutavatest teenustest, soovitaksid oma tuttavale pöörduda varjupaika („jah, kindlasti“ ja „võib-olla“ vastusevariandid kokku 91%) ja nõustamisliini poole (96%). Samas varjupaikadest/tugitelefoni mittekuulnud kuid rohkemast infost huvitatud vastajatest soovitaks pöörduda varjupaiga või tugitelefoni poole umbes 70%. Nimetatud abiandvatest võimalustest mittekuulnud ja mittehuvitatud vastajatest soovitaks sama aga ainult 45%.

Joonis 10. Vägivalda kogenud sõbral või töökaaslasel varjupaiga ja tugitelefoni poole pöörduda soovimine varjupaikadest ja tugitelefoni teadlikkuse järgi (n=1001)

4. Kokkuvõte

15-74-aastaste inimeste seas läbi viidud küsitlus näitas, et naiste varjupaikade tegevusest on teadlikke inimesi (69%) oluliselt rohkem kui vägivalda kogenud naistele suunatud tugitelefoni 1492 (30%). Teadlikkus varjupaikadest on kõrgem eestlaste, eelkõige naiste, hulgas. Tugitelefoni on kuulnud ühepalju eesti naised ja mehed ning muust rahvusest naised. Kõige madalam teadlikkus vägivalda korral abi saamise võimalustest on muust rahvusest meestel. Varjupaikadest ja tugitelefoni kuulnud inimesi on kõige rohkem kõrgema haridusega, töötavate ning alaealiste lastega inimeste seas. Ida-Virumaal elavad inimesed on aga kõige vähem teadlikud varjupaikade ja tugitelefoni tegevusest.

Inimesed teavad, et varjupaikadest saavad vägivalda kogenud naised öömaja ja emotsionaalset tuge, kuid ülejäänud teenustega ei olda nii väga kursis. Näiteks ei tea paljud, et varjupaigad pakuvad nõustamist ja toetust ka öömaja mittevajavatele naistele. Samuti teavad vähesed, et varjupaiga kaudu võib saada õigusosalast abi. Arvatakse, et vägivalda kogenud naiste tugitelefoni saab informatsiooni abi saamise võimaluste kohta ning emotsionaalset tuge. Muu abi (teave seaduste kohta, nõu ametiasutustega suhtlemise kohta) saamise võimalusest on teadlikkus oluliselt madalam. Tähelepanuväärne on see, et isegi osad end teenustest teadlikuks pidavad inimesed ei tea täpselt, millist abi varjupaigast või tugitelefoni võib saada.

Enamik uuringus osalenud inimesed soovitsid vägivalda kogenud tuttavale pöörduda politseisse, arsti või psühholoogi juurde. Tulemustest nähtub, et naiste varjupaik ja tugitelefoni 1492 kolme olulisema abiandva instantsi hulka üldiselt ei kuulu. 77% uuritavatest soovitsid vägivalda kogenud sõbrale või tuttavale pöörduda varjupaika, 65% aga helistada tugitelefoni. Varjupaigast või tugitelefoni abi palumist eelistavad rohkem eestlannad, kõrgharidusega, 30-49-aastased, töötavad ja mittetöötavad alaealiste lastega ning suuremates linnades elavad inimesed. Muust rahvusest meeste, õppurite, vanemate inimeste ning väikelinnades elavate inimeste hulgas on aga vähem neid, kes soovitsid varjupaiga ja tugitelefoni poole pöörduda.